

ŠTÁTNICOVÉ OTÁZKY

ŠTUDIJNÝ ODBOR: PEDAGOGIKA

Platné od akademického roka: 2018/2019

1. Konštituovanie pedagogiky ako vedeckej disciplíny. Sústava pedagogických vied.

Začiatky pedagogiky ako vednej disciplíny a jej vývoj. Interdisciplinárny charakter pedagogiky. Vzťah pedagogiky k iným vedám.

2. Školský systém v SR. Analýza funkcií školy.

Transformácie školského systému v SR po roku 1989. Aktuálna legislatíva týkajúca sa školského systému v SR. Analýza funkcií školy.

3. Historický exkurz začiatkov a rozvoja pedagogiky a pedagogického myslenia.

Začiatky výchovy a vzdelávania v staroveku. Pedagogické názory v období stredoveku, pedagogické myslenie v 17. – 19. storočí. Pedagogika Dona Bosca. Pedagogický systém J. A. Komenského.

4. Slovenská pedagogika v 18. – 19. storočí, významní pedagógovia v slovenských dejinách.

J. Páleš, M. Bell, S. Tešedík a iní ich prínos pre rozvoj výchovy a vzdelávania na Slovensku.

5. Sociálna pedagogika.

Pojem, predmet, úloha a cieľ sociálnej pedagogiky. Sociálne prostredie a sociálne skupiny. Sociálne – patologické javy v centre záujmu sociálnej pedagogiky a ich prevencia (chudoba a nezamestnanosť, kriminalita, závislosti, šikanovanie, záškoláctvo, syndróm CAN...).

6. Pedagogická komunikácia.

Vymedzenie pojmu pedagogickej komunikácie, jej obsah, ciele, funkcie a roviny.

Účastníci pedagogickej komunikácie. Verbálna komunikácia v práci učiteľa.

7. Neverbálna komunikácia v práci učiteľa.

Rozbor jednotlivých prvkov neverbality v škole. Chyby a devalvácia v komunikácii.

8. Kvantitatívna a kvalitatívna metodológia pedagogického výskumu.

Základná charakteristika. Edukačný výskum, jeho fázy a proces.

9. Metódy pedagogického výskumu so zameraním na získavanie empirických údajov a interpretáciu výsledkov výskumu.

Dotazník, interview, pozorovanie, experiment...Analýza, syntéza, indukcia, dedukcia...

10. Špeciálna pedagogika ako vedný odbor.

Miesto v sústave vied, cieľ, metódy - kompenzácia, rehabilitácia, reedukácia, korekcia, systém špeciálnopedagogického vzdelávania, špeciálny pedagóg ako profesia.

11. Jednotlivec s postihnutím, narušením a ohrozením.

Postihnutie, narušenie a ohrozenie - komparácia pojmov, filozofia inklúzie, trend - integrácie, inklúzie, výhody a nevýhody integrácia a inklúzie.

12. Systém vzdelávania a výchovy detí / žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Podmienky a formy podpory v systéme vzdelávania detí/žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v podmienkach SR, stupne socializácie, legislatívne dokumenty.

13. Výchovné princípy. Metódy a prostriedky výchovy.

Etika a mravná výchova. Kategoriálna štruktúra, mravné hodnoty a výchova. Výchova žiakov k humanizmu. Výchova k uvedomelému manželstvu a rodičovstvu.

14. Prosociálnosť, prosociálne správanie, prosociálna výchova.

Vymedzenie pojmov, druhy a formy prosociálneho správania, motívy prosociálneho správania, charakteristika prosociálnej osoby, výchova k prosociálnosti. Ľudská dôstojnosť, sebaúcta, tvorivosť, pomoc, darovanie, delenie sa v prosociálnom správaní.

15. Pojem a predmet didaktiky.

Charakteristika jednotlivých didaktických pojmov: obsah, cieľ, zásady, metódy, organizačné formy a prostriedky vyučovania.

16. Vyučovací proces, pojem, podstata, jeho fázy a cyklus.

Osobnosť učiteľa a žiaka vo vyučovacom procese. Vyučovacie štýly. Učiteľ humanista. Vybrané koncepcie vyučovacieho procesu (kooperatívne vyučovanie, problémové vyučovanie, projektové vyučovanie).

17. Voľný čas a výchova mimo vyučovania.

Pojem voľný čas. Rozličné pohľady na voľný čas. Funkcie voľného času. Determinanty využívania voľného času. Pojem, ciele a úlohy výchovy mimo vyučovania.

18. Charakteristika a možnosti výchovných činnosti mimo vyučovania.

Výchova a výchovné činnosti (odpočinkové, rekreačné, záujmové...) v školskom klube detí a v školských zariadeniach mimo vyučovania (v školskom klube detí, v centrách voľného času, v domovoch mládeže, v detských domovoch, v základných umeleckých školách, v školách v prírode).

19. Osobnosť pedagóga voľného času.

Charakteristika osobnosti pedagóga voľného času. Jeho pôsobenie, typológia, požiadavky na osobnosť. Zručnosti a vzdelanostné predpoklady.

20. Cieľ, obsah a predmet kresťanskej pedagogiky.

Výchovný proces v kresťanskej škole. Výchovno-vzdelávacie systémy kresťanských rehoľných spoločenstiev a významných kresťanských pedagógov.

Literatúra:

HOLLÁ, Z. a kol.: *Vybrané pedagogické aspekty rozvoja prosociálnosti u detí*. Ružomberok: PF KU, 2009.

JŮVA, V. jun. a sen.: *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 2003.

PŠENÁK, J.: *Kapitoly z dejín slovenského školstva a pedagogiky*. Bratislava: UK, 2002.

GEJDOŠ, M. – JABLONSKÝ, T.: *Antropológia Dona Bosca a jeho paedagogia trestu*.

Ružomberok: Verbum, 2012.

TIŠŤANOVÁ, K.: *Špecifiká pedagogického komunikovania*. Ružomberok: Verbum 2012.

BAKOŠOVÁ, Z.: *Sociálna pedagogika*. Bratislava: FF UK 1994.

- HRONCOVÁ, J. – EMMEROVÁ, I. a kol.: *Sociálna pedagogika – vývoj a súčasný stav*. Banská Bystrica: PF UMB, 2009.
- KRAUS, B.: *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E. a kol.: *Úvod do pedagogiky*. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, 2007.
- KRATOCHVÍLOVÁ, E.: *Pedagogika voľného času*. Bratislava: VEDA, 2010.
- VIŠŇOVSKÝ, Ľ. – KAČÁNI, V. a kol.: *Základy školskej pedagogiky*. Bratislava: Iris, 2001.
- GAVORA, P.: *Úvod do pedagogického výskumu*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2001.
- GAVORA, P. a kol.: *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. Bratislava : Univerzita Komenského, 2010. Dostupné na: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>.
- ŠVEC, Š.: *Metodológia vied o výchove*. Bratislava: Iris, 1998.
- LECHTA, V. et al.: *Základy inkluzívnej pedagogiky*. Praha: Portál, 2010.
- VAŠEK, Š.: *Základy špeciálnej pedagogiky*. Bratislava: Sapientia s. r. o., 2008.
- TUREK, I.: *Didaktika*. Bratislava: Iura Edition 2010.
- PETLÁK, E.: *Všeobecná didaktika*. Bratislava: Iris 2016.
- Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov základných škôl. 2011. www.minedu.sk
- KOTRBA, T. – LACINA, L.: *Aktivizační metody ve výuce (Příručka moderního pedagoga)*. Praha: Barrister & Principal 2011.
- MOTTO, F.: *Výchovný systém Jána Bosca*. Bratislava: DON BOSCO, 2005.
- ZELINA, M. 1994. *Stratégie a metódy rozvoja osobnosti dieťaťa*. Bratislava: IRIS, 1994.
- ZELINA, M. 2004. *Teórie výchovy alebo hľadanie dobra*. 1. vyd. Bratislava: SPN, 2004.
- TOMÁŠEK, kardinál, F.: *Pedagogika*.

21. Predpoklady vzniku psychológie ako vednej disciplíny.

Filozofické a prírodovedné predpoklady vzniku psychológie, Aristoteles, Descartes, Wundt – experimentálne psychológia.

22. Základné smery, školy psychologického myslenia.

Gestaltpsychológia, behaviorizmus, psychoanalýza, humanistická psychológia.

23. Učenie a pamäť.

Klasické a operatívne (inštrumentálne podmieňovanie), Pavlov, Skinner, druhy učenia, učenie a transfer (kladný a negatívny transfer), zákony učenia. Fázy a druhy pamäti. Experimentálny výskum pamäti – Ebbinghaus – krivky zabúdania.

24. Myslenie a inteligencia.

Pojem, súd, úsudok. Druhy myslenia. Inteligencia a kreativita. Testy inteligencie. Mentálna retardácia.

25. Motivácia a motivácia v situáciách záťaž.

Vonkajšia a vnútorná motivácia. Inštinkty, potreby, incentívy. Stres, frustrácia, konflikt.

26. Najznámejšie vývinové teórie dieťaťa.

Psychoanalytická, psychosociálna, teória vývinu kognitívnych procesov, humanistická.

27. Percepcia a jej vývin.

Základné faktory ovplyvňujúce percepciu u dieťaťa, vývin percepcie u dieťaťa s poruchou – ľahká mozgová dysfunkcia, diskriminácia tvaru.

28. Vývin kognitívnych procesov.

Reprezentácia problému v myslení dieťaťa – predstava akcie, vizuálna predstava, predstava vo forme symbolov.

29. Stále črty osobnosti dieťaťa.

Dependencia, motív alebo potreba výkonu, agresivita – teórie vzniku agresívneho správania u dieťaťa, reakcie strachu a úzkosti, modifikácia správania.

30. Sociálny a morálny vývin osobnosti dieťaťa.

Vymenujte tri základné faktory potrebné pre vznik adjustovanej osobnosti - schopnosť prejavovať pozitívne city, sebahodnotenie, pocit identity Piagetov kognitívno-morálny vývin, Kohlberg – vývin morálnych úsudkov.

31. Psychickú činnosť dynamizujú temperamentové vlastnosti.

Prezentujte jednotlivé typy temperamentu človeka.

32. Motivácia je proces, ktorý udržuje a usmerňuje aktivitu človeka.

Charakterizujte motívy, ktoré dávajú ľudskému konaniu energiu a smer.

33. Charakter predstavuje komplex psychických vlastností a rysov typických pre človeka. Prezentujte klasifikáciu týchto charakterových vlastností.

34. Charakterizujte schopnosti a inteligenciu ako najvyššiu rozumovú schopnosť človeka. Venujte pozornosť aj problematike ich rozvoja.

35. Charakterizujte osobnosť človeka, zložky jej štruktúry (motivácia a zameranosť, schopnosti, temperament a charakter).

36. Druhy učenia.

37. Motivácia k učeniu.

38. Výchovné a výučbové problémy žiakov.

Literatúra:

BOROŠ, J.: *Základy psychológie*. Bratislava: SPN, 1992.

KOŠČ, M.: *Základy psychológie*. Bratislava: SPN, 1994.

LINHART, J.: *Základy obecné psychológie*. Praha: SPN, 1981.

PARDEL, T.: *Psychológia*. Bratislava: SPN, 1982.

ZELOVÁ, A.: *Vybrané kapitoly z psychológie*. Košice: TUK, 1997.

ŽIAKOVÁ, E. (ed.): *Psychosociálne aspekty sociálnej práce*. Prešov: Akcent, 2005.

DRAPELA, V. D.: *Přehled teorií osobnosti*. Praha: Portál, 1997.

HUNT, M.: *Dejiny psychologie*. Praha: Portál, 2000.

BALCAR, K.: *Úvod do studia osobnosti*. Hradec Králové: Mach, 2001.

VÁGNEROVÁ, M.: *Vývojová psychologie*, Praha: Portál, 2000.

LANGMEIER, J. – V. KREJČÍROVÁ, D.: *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 1998.

KOLIBOVÁ, D.: *Dieťa a jeho vývin*. Ružomberok: Verbum, 2007.

VENDEL, Š.: *Pedagogická psychológia*. Bratislava: Epos 2005.

39. Aplikujte prvky preventívneho systému dona Bosca na edukačné pôsobenie v školskom internáte.
40. Predstavte postup riešenia rizikového správania dieťaťa z detského domova za spolupráce špeciálneho pedagóga, psychológa, vychovávateľa a polície.
41. Analyzujte základné problémy interkultúrnej výchovy a uveďte, akú úlohu zohrávajú predsudky a tradície v danej oblasti.
42. Predstavte riešenia sociálno-patologických javov v pedagogickom prostredí.
43. Navrhните modely asertívneho správania pedagóga v konfliktnej situácii s rodičom.
44. Navrhните spôsoby primeranej komunikácie, kedy žiak devalvuje spolužiaka, príp. učiteľa.
45. Popíšte fázy vyhorenia u pedagóga a predved'te (zahrajte) jeho prejavy v tej, ktorej fáze.
46. Vymyslite 5 komunikačných zoznamovacích hier, uplatniteľných v prostredí výchovy (napr. záujmový útvar, letný tábor, CVČ, ŠKD, eRko a pod.) ovplyvňujúcich socializáciu členov v skupine.
47. Charakterizujte model „the best“ pedagóga a popíšte, akými kompetenciami by mal disponovať.